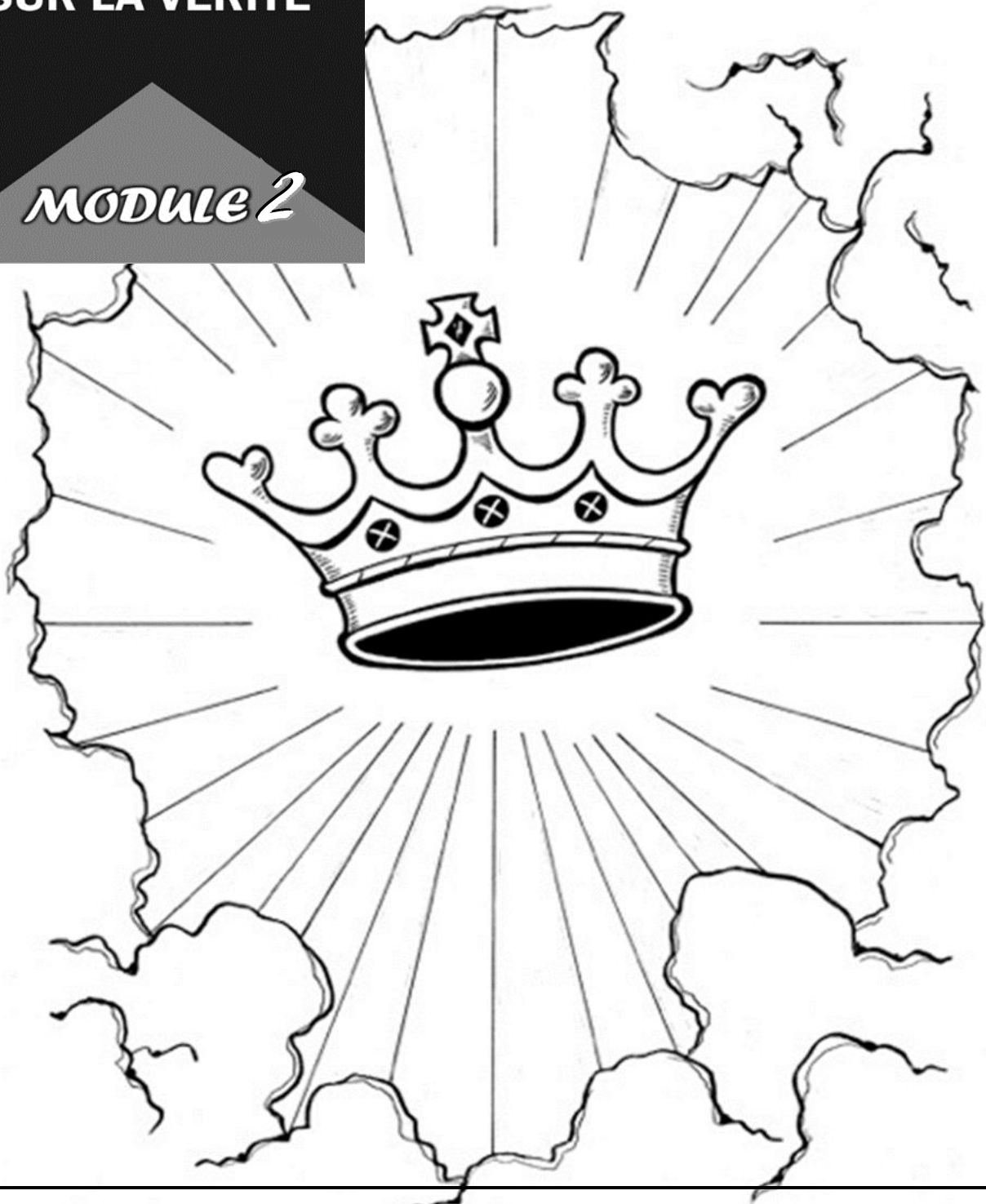

**TRANSFORMATION
CENTREE
SUR LA VERITE**

Module 2

ETENI YA MIBALE

BOKONZI NA NZAMBE

MOKANDA YA MOYEKOLI

LITEYA YA MIBALE : MASANGA YA BOKONZI YA NZAMBE

2.1 MASOLO ETALI LISANGA

Mutu moko akendaki na mboka moko ya mokili ya Inde: soki yezu azalaki mokonzi ya mboka na bino, mboka na bino elingaki kozala ndenge nini? muasi moko ya mboka wana koimbo na ye UMRAI, ye apesaki eyano ete : soki yesu azalaki mokonzi ya mboka na biso, mboka na biso elingaki kozala na lisalisi mpe bomoyi ya lisanga. Kolandisama na eyano ya mama oyo basalaki lisanga ya bato oyo bakobanda kotala makambo etali bokolongono bua nzoto pe lisanga mosusu ya bato bakobanda kolandela makambo etali lisalisi kati na mboka. Masanga oyo basalaki esilisaki ba pasi ebele bazalaki na yango na kati ya mboka na bango.

Na mokili ya Uganda, bamama moko bazalaki kotanga na etyelo oyo bayekolaka makambo ya biblia bazuaki likanisi ya kokomisa mboka na bango lokola mboka oyo yesu azali mokonzi. Basalaki lisanga mpe babandaki kotazla makambo oyo etali bosoto na kati ya mboka. Bakotaki ti na bisika oyo batu bamelaka masanga. Mboka mobvimba basepelaki na likanisi na bango wana, mpe mboka mobimba bakotaki na mosala yango. Koimpani ya bulamatadi oyo elongolaka bosoto mpe ekotaki na likanisi na bango. ti suka-suka bayaki kotonga zando moko ya monene mpe ya bopeto makasi. Mboka mobuimba ebongolaki lolenge na bango ya kobikela kolandisama na likanisi oyo bamama oyo babimisaki. Ba mama oyo basalelaki likanisi ya bokonzi ya nzambe.

- Makambo nini eleki na lisolo oyo?
- Masolo oyo elakisi biso ndenge nini bato oyo balingaki kobika na mboka na bango ndenge Yesu alingaka. Mpo na nini basalaki boye ?
- Misala nini ya sika basalaki na mboka na bango ?
- Na lolenge nini biso pe tokoki kosala yango na matuka na biso ?

LITEYA YA MISATO: NTINA YA BOKONZI

2.2 TALA-TALA YA NTINA YA BOKONZI

Makambo	Mikapo ya biblia	Lolenge biso tosalelaka makambo yango	Lolenge bokonzi ya nzambe elingelaka makambu yango
Lolenge ya kovanda na libala	Colossiens 3:21 1 Pierre 3:7 Ephésiens 5:25, 28,33		
Lolenge muasi asengeli kovanda na libala	Genèses 2:18 Ephésiens 5:22-24,33		
Lolenge ya kozalela na bana na kati ya libota	Psaumes 127:3 Ephésiens 6:4		
Lolenge ya kovandela na baninga misusu oyo baza nzinga-nzinga na biso	Mattieu 22:36-40 Luc 10:25-37		
Lolenge ya kovandela na bayini na biso	Luc 6:27-31		
Lolenge ya komonela mosala oyo tozali kosala	Colossiens 3:22-4:1 Ephésiens 6:7-8		
Lolenge esengeli na biso kolinga ndenge nini nzinga-nzinga na biso esengeli kozala	Psaumes 24:1 Gen 1:28-30 Genèses 2:15		
Oyo eleki motuya	Matthieu 6:25-34 Matthieu 22:36-40		
Lolenge nini esengeli na biso komona makambo oyo etali bibembe pe liwa	Jean 11:25-26 Hébreux 2:14-15 Révélation 1:17-18		
Lolenge nini esengeli na biso kozala soki pasi ekomeli biso	Luc 9:22-23 2 Corinthiens 1:8-11		

LITEYA YA MINEYI : NTINA MPE MOSALA YA BOKONZI YA NZAMBE

4.1 Bosolola na lisanga

Mikapo ya biblia oyo ezoteya biso nini po na oyo etali mosala?

- 2 Thésaloniciens 3:10-12
- Proverbes 10: 4
- Proverbs 19:15
- Proverbes 21: 25

Ezali solo ete mikapo oyo ezali koteya biso lolenge esengeli na biso kosala mosala?

- 1 Corinthiens 10: 31: kopesa nzambe lokumu
- Colossiens 3:23: sala mosala na yo lokola ozali kosalela yango nzambe.

LITEYA YA MITANO : KOTONGA BOKONZI YA NZAMBE

5.1 Mosala ya libota

Libota ya baklisto esengeli kozala na bokeseni

Tango mutu oyo akomaki na mboka wana akutaki bato nioso bazalaki kosambela na lingomba ya ba HINDOU. Mboka yango etongamakilikolo ya ngomba moko ya molayi na kombo ya Himalaya, ebale monene ezalaki na se ya ngomba yango. Nzinga- nzinga ya mboka wana ezalaki na kompani moko ya monene esalaki bilanga ya thé. Batu ya mboka yango bango nioso bazalaki kosala na kompani yango. Kasi mbongo bazalaki kofuta bango ezalaki moke mpenza ; ebandaki kokoka te po na kobika na bango. Ba ndako nioso na mboka wana ezalaki malamumu te, etongamaki na manzanza ya kala, pe na ba nzete. Malili ebandaki koniokolo bango makasi mpenza. Mboka mobimba ezalaki na ba WC te. Bana mike bazalaki kotambola makolo- ngulu, pe bango nioso bazalaki mabumu evimba. Bazalaki kolamba bileyi na bakoni likolo ya mabang, .ba soso bazalaki kotambola mboka mobimba pe bazalaki kokota na ba ndaku bato bavandaka. Mboka ezalaki mbindo makasi. Ba kelasi ya bana ezalaki mosika na ba kilometele mibale, elekaki mosika mingi po na bana ya mike, yango bana ebele na kati ya mboka bazalaki koyekola te. Mikolo ebele bayebaki kotanga pe kokoma te. Bilanga ya ndunda ezalaki te. Mayi pe ezalaki pasi po ezalaki na ba kilometele mibala na mboka. Ba tiyo oyo ezalaki kobenda mayi ezalaki ya kokufa, mbongo po na kobongisa yango ezalaki te. Mbula pe ezalaki konoka mingi te bobeke kaka na eleko oyo bazalaki kobimisa loso na bilanga. Bango bazalaki kosambela ba nzambe ebele na mbala moko, na kati ya mboka bikeko ya tu binzambi-nzambi na bango ezalaki bisika nioso. Soki bato balingi kolia bazalaki pe kokende kotikela bikeko wana bilia po ete basilikela bango te. Bazalaki kobanza ete bomoyi ya malonga bakobika kaka na sima ya liwa na tango bakobotama lisusu na mabumu ya bato mosusu. Bazalaki kosalela banzambe wana bomoyi na bango mobimba, bazalaki kobanga noki te bakokomisa bango ba puku tob a mbua tango bakobotama na bomoyi oyo ekoya sima ya liwa. Bakomaki lokola bato bazali na kati ya motambo.

Mopalangisi sango-malamumu oyo akendeki na mboka yango kombo na ye ezalaki Lepcha. Na kimolisto na ye ayekolaka ndenge nini okoki kosunga bato po ba bongola lolenge na bango ya kovandela pe ndenge nini bakoki kobongola bokolongono ya nzoto na bango na sanza moko kaka. Ye azuaki lopango na mboka yango. Lopango na ye pe kikuku na ye ezalaki kitoko koleka pe na bopeto makasi. Azalaki na ka mua esika na ye po na kobokolo ba soso, azalaki pe na kamua elanga na ye ya ndunda. Azalaki na WC na ye ya malamumu. Bana na ye bazalaki kolia malamumu pe nzoto na bango ezalaki kitoko koleka bana mosusu. Ye asalaki ba tiyo pe eloko moko po na kobomba mayi ya mbula.

Bato mosusu na mboka bamonaki makambo oyo, mpe bakomaki komekola ye. Ye asqangisaki bato po babongisa ba tiyo oyo ebebaki. Bato nioso basqalaki lokola ye mp mboka mobimba ekomaki na bopeto makasi. Libota na ye ekomaki kolakisa bato kotanga pe kokoma. Suka-suka bayaki kokoma na eteyelo na kati ya mboka. Bakomaki pe na ndako ya nzambe na bango ya baklisto na kati ya mboka. Bato bakomaki kosalela yesu klisto.

Lelo na mboka wana bato bakoma na bomoyi ya malonga po na libota yamutu moko oyo ayokaki pasi na motema na lolenge bato bazalaki kovandela na mboka wana. Ba mboka misusu ya nzinga-nzinga pe balandaki esalelo na bango. Pe ba mboka ebele babongolaki lolenge na bango ya kovandela na

maye matali bokolongono bua nzoto na bango mpe na maye matali makambo ya molimo. Lelo oyo ba pasteurs ya mboka INDE ba sala lisanga na bango na kombo ya „ EGLISE-AGAPE“ . mpe mangomba oyo nioso ekota na lisanga yango. Tala soki libota moko ezali na emoniseli lokola libota ya ndeko Lepcha, makambo minene pe ekoki kosalema na lisanga ya mboka na bango. Soki bato basepeli kosala mokano ya nzambe pe basepeli kokokisa emoniseli oyo nzambe apesi bango, mboka na bango, mboka na bango ekobonguana lokola mboka ya ndeko Lepcha.

Bomoyi ya mabota ebele ebonguani po na kolanda lolenge lingomba ozali kolingela. Ezali kosalema na kopesaka mateya epai ya bato oyo bazali na bokambi ya mangomba oyo ezali kosalema sika. Oyo ezali losambo na biso pô ete bazala ndakisa ya malamumu po na masanga ya bato na mikolo ezali koya .

- Makambo nini ebonguani na mboka oyo na sima ya eslelo ya Ndeko Lepcha?
- Na lolenge nini akotisi mbonguana na kati ya mboka oyo?
- Abandaki lolenge nini?
- Na lolenge nini bato balandaki ndakisa ya ndeko Lepcha?
- Ndenge nini okoki kokoma lokola ndeko Lepcha na mboka na bino?

LITEYA YA MITANO : KOTONGA BOKONZI YA NZAMBE

5.2 lolenge nini kozalla moto oyo azali kotonga bokonzi ya nzambe

1. Banda nanu na yo moko.

Eteni ya liboso po na kotongza bokonzi esengli ebanda na bomoyi na yo, na libota na yo, na lingomba na yo, pe na lisanga ya mboka na yo. Yeba yango ete mokili mobimba batie miso epai na yo.

- Ozali ya kobongama po ete nzambe asala na nzela na yo? Obongisami po na kotosa nzambe na maye manso matali bomoyi na yo?
- Biloko nini moko to mibale okoki kosala na poso oyo po na ko bongisa bomoyi kati na mboka na yo?

2. Teya libota na yo pe tia bvango molende po na kosala yango

Na ndenge obandi kosalela bokonzi ya nzambe na makambo nioso ya bomoyi na yo, ezali pe na ntina koleka otindika libota na yo po na kosala lolenge moko. Lolenge tozali kotanga yango na mukanda ya Deutéronome 6:7, esengeli koteya mabota na biso tango nioso. Sala nioso po na koteya libota na yo oyo yo ozali kosala, pe yebisa bango baluka lolenge kani bakoki kosalisa baninga mosusu. Kobosana te makambo oyo ozuaki mokano po na kosala na liteya oyo ewuti koleka na bietni nango nioso mineyi pe kosalisa libota na yo mpo ete bakende liboso.

3. Senga na nzambe asala na nzela na yo, po epesa baninga mosusu posa ya kosala lokola yo.

Banda kosambela nzambe asalisa yo po ozala mutu oyo abendaka bato mosusu po basala lokola ye. Luka tango inso esika oyo bato bazali na ntina ya eloko moko, pe na sima senga na nzambe asalisa yo lolenge nini okoki kosalisa bango. Nambe azali tango nioso pene ya kosalisa biso po ete totonga bokonzi na ye. Ye akotalisa biso lolenge esengeli na biso kosalisa bato, soki tango ya kosala yango ekoki.

4. Kosalisa bandeko mosusu

Bomikotisa na misala ya bolingo pe boluka lolenge misusu po na kosalisa bato. Ata ozali komimona lokola moto moko oyo azali na makoki te ya kosala makambo ebele, esengeli na yo kosqalela likabo oyo ezali kati na yo, oyo nzambe apesaki yo po na kosalisa bato mosusu. Kaka na lolenge ozali kosalisa bato, okobanda kokende liboso, pe okozua makasi ya kosala lisusu koleka.

LITEYA YA MUAMBE : BITENI OYO EKOYA SIMA

8.1 biteni ebongisami po na misala mia bolingo

Biteni po na kobongisa makambo oyo esengeli kosalema

Eteni ya yambo: losambo

Eloko ya yambo ya kosala ezali losambo. Bozua sasaipi tango ya kobondela. Bosenga na nzambe alakisa bino oyo esengeli na bino kosala po na makanisi na bino ya mosala.

Eteni ya mibale : kosangisa makanisi po likambo moko esalema

Bozua mokano ya kobimisa likanisi po na mosala moko bokoki kosala na mikolo ekoya. botala ndambo ya makanisi oyo bobimisaki na liteya oyo : « nzambe alingi lingomba esalisa bato » pe na liteya oyo « biloko oyo lisanga ezali na yango bosenga » pe na sima boyokana na likambo oyo bomoni été nzambe azali kotinda bino bosala yango.

Soki bosili kopona likambo yango, botala soki ezali na likambo bokoki kosala na mokolo moko to mibale oyo ezali koya. Soki likambo eza ye boye bokoki kobandela eteni ya liboso to ya mibale.

Eteni ya misato : kozua mokano po na kosala nanu oyo ezali na ntina mingi

Eteni oyo ,ezali koya ezali etani ya kobongisa makambo. Ya liboso esengeli tondima likambo tokosala. Bato oyo bakosala mosala yango , malambo tokosala, pe mikanda tokoki kozala na yango ntina. po na kosunga bino na kosala makambo oyo bosalela mokanda ya calcul oyo ezali na mokanda na bino ya moyekoli. soki bosilisi kotia makambo oyo nioso na molongo boye bokoki kozua mokano ya kotia moto oyo akokamba likambao yango pe na mokolo nini ekoki kosalema.

Eteni ya mineyi: kosala manaka ya makambo ekosalema

Soki bosilisi kobongisa nioso, sikawa bokoki kopona moko oyo akozala mokonzi ya likambu yango; y ende akobanda ko yebisa moto nioso mokolo na ye ya kosala pe oyo esengeli na moto wana kosala. Pe akobanda kotala soki mosala esalemi to te; to soki mua mikakatano ezali top e soki posa ya lisungi moko ezali po na mosala yango.

Eteni ya mitano: losambo lisusu

Soki bosilisi kobongisa nioso bozua lisusu tango po na kobondela lisusu. Bosenga na nzambe abakisa oyo esengeli kobakisama po na likambo yango; pe asala ete mbano ya malamumu ezuama na mosala yango po ete kombo na ya ekumisama.

Eteni ya motoba: bobimisa lisusu makanisi ya mosala ekoki kosalema

Eteni ezali kolanda ezali eteni ya kobimisa makanisi ya mosala oyo bobongisaki yambo. Bobanda mokolo yango na mabondeli, kobosana te ete bozali kosala makambo oyo po na kotalisa bolingo ya nzambe na lisanga na bino.

Eteni ya sambo : kolandela mosala bosalaki pe kotalisa yango na baye bapesaki bino malakisi yango

Eteni ya suka ezali kolandela mosala bosalaki pe kotalisa yango epai ya baoyo balakisaki bino yango.

- Po na nini esengeli na biso kolandela lisusu mosala tosalaki? – po ezali kosunga biso po na koyekola kosala. Ezo pesa biso mayele po na kobongisa na mbala ya sima bisika oyo tosalaki malamumu te. Ezalaka nango pe likambu ya pasi te. Ezali kaka koyanola na mituna oyo:
 - Nini esalemi ya malamumu?
 - Nini esalemi ya malamumu te?
 - Ezali na makambo tobandaki kozela esalema ?
 - Soki esalemi te, po na nini esalemi te ?
 - Nzambe azui lokumu na mosala yango ?
- Moto apesi mateya oyo azali pe na motindo oyo esengeli na bino kopesa lapolo to kotalisa mosala na baye balakisaki bino yango.
- Po na nini kopesa lapolo ?
 - Na mokanda ya Marc 6 :30 tozali komona lolenge bayekoli bapesaki Yesu lapolo ya mosala oyo bawutaki kosala.
 - Ezali kotalisa été tozali bato ya botosi pe bato oyo bandimaka bolamu oyo basali bango.
 - Ezali lolenge ya kozongisa matondo epai ya ba oyo bateyaki biso pe ba pesaki biso mikanda ya koyekolela.
 - Lapolo ezali pe nzela po na kokabola na baninga misusu mosala bosalaki pe kotatola na lolenge nzambe asalisaki bino na mosala yango. Ezali nezla po été bato oyo bapesaki bino mateya yango bayeba soki mua mikakatano ezalaki po été na mbala ya sima bayeba ndenge nini kobongisa bisika yango.